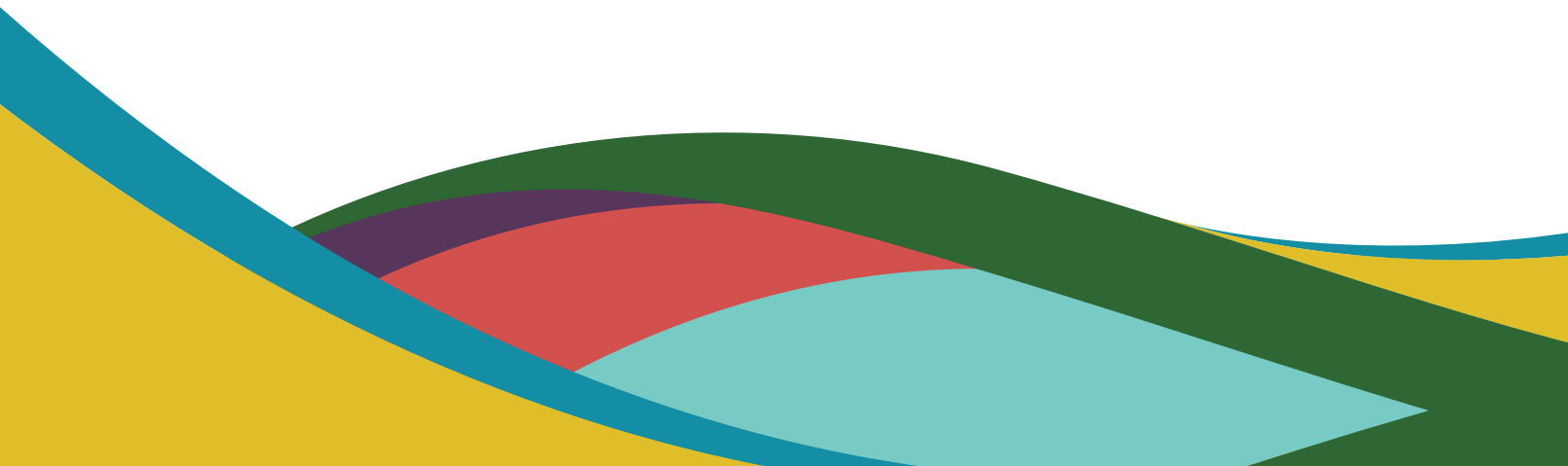

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ЗА ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ

**ВОДИЧ ЗА
КОРИШЋЕЊЕ
ЕУ ФОНДОВА У
СРБИЈИ**

ИПА II
(2014 – 2020. године)

САДРЖАЈ

1	УВОД	3
2	РЕПУБЛИКА СРБИЈА И ИНСТРУМЕНТ ПРЕТПРИСТУПНЕ ПОМОЋИ ИПА II	4
3	ОБЛАСТИ ПОДРШКЕ У ОКВИРУ ИПА II 2014-2020.	8
	3.1. Реформе као део припрема за чланство у ЕУ и изградња институција и капацитета	8
	3.2. Друштвено-економски и регионални развој	11
	3.3. Запошљавање, социјална политика, образовање, унапређење родне равноправности и развој људских ресурса	15
	3.4. Пољопривреда и рурални развој	17
	3.5. Регионална и територијална сарадња	20
4	КАКО СЕ КОРИСТЕ СРЕДСТВА ИПА II	24
5	ОБЛИЦИ ФИНАНСИЈСКЕ ПОМОЋИ ИПА II	30
	5.1. Секторска буџетска подршка	31
	5.2. Твининг	32
	5.3. Финансирање учешћа у програмима ЕУ	32
6	ИНСТИТУЦИЈЕ КОЈЕ СУ НАДЛЕЖНЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ИПА II 2014-2020. У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ	34
7	ИНСТРУМЕНТ ПРЕТПРИСТУПНЕ ПОМОЋИ ИПА II И ПРИПРЕМЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА КОХЕЗИОНУ ПОЛИТИКУ ЕУ	37
8	ЛИТЕРАТУРА	39

Наслов: Водич за коришћење ЕУ фондова у Србији,
ИПА II (2014-2020. године)
Аутор: Министарство за европске интеграције
Издавач: Министарство за европске интеграције, Београд
За издавача: Јадранка Јоксимовић
Лектор: Ана Петровић
Илустрација и графичка обрада: dework.rs
Штампа: Excelsior, Београд
Тираж: 1000
ИСБН: 978-86-84979-73-7
Место и година издања: Београд, 2018.

Министарство за европске интеграције Републике Србије је поред целовите координације процеса приступања Европској унији и преговора о чланству у ЕУ, надлежно и за планирање, програмирање, праћење и извештавање о средствима ЕУ и развојној помоћи намењеној нашој земљи. Република Србија је почела да прима међународну помоћ у већој мери од 2001. године, како би што ефикасније спроводила свеобухватне друштвене, политичке и економске реформе. Европска унија је највећи донатор у Републици Србији. У том периоду, ЕУ је кроз неколико различитих инструмената и фондова обезбедила више од три милијарде евра бесповратних средстава намењених модернизацији српског друштва.

Подршка из ЕУ фондова намењена је правним, институционалним, административним, економским и друштвеним реформама на путу ка ЕУ у многим областима друштва - од правосуђа, јавне управе, јавних финансија до образовања, запошљавања, саобраћаја, пољопривреде и заштите животне средине. Ова помоћ доприноси и развоју локалних економија, смањењу разлика у развијености између региона, пружању могућности за запошљавање, образовање и решавање кључних изазова у друштву и држави.

Република Србија корисник је Инструмента за претприступну помоћ 2014-2020 (ИПА II) из којег је оквирно опредељено 1,5 милијарди евра кроз акционе програме. Око 36 одсто средстава предвиђено је за реформе у области владавине права, демократије и јавне управе, 50 процената за друштвено-економски развој и улагања у људске ресурсе и још 14 одсто за пољопривреду и рурални развој. Овај водич припремљен је са циљем да, на разумљив начин, представи широј јавности основна правила у оквиру ИПА II, досадашње домете и резултате коришћења ових фондова, конкретне примере пројеката који су спроведени ЕУ средствима и на који начин они унапређују наше друштво. Водич би требало да допринесе и бољем информисању о могућностима које се финансијским средствима обезбеђеним из ИПА, пружају свим заинтересованима.

Република Србија користи средства претприступне помоћи Европске уније од 2000. године. Европска унија је највећи донатор у Републици Србији са додељених више од три милијарде евра бесповратних средстава. Финансијска помоћ ЕУ за земље Западног Балкана и Турске се од 2014. године додељује кроз Инструмент за претприступну помоћ (ИПА) II (Instrument for Pre-accession Assistance). Република Србија је највећи прималац финансијских средстава из ИПА II од свих земаља Западног Балкана (за период 2014-2020. опредељено је укупно 11,3 милијарди евра, од чега оквирно 1,5 милијарди евра за Републику Србију). До сада су усаглашена четири годишња ИПА програма – за 2014, 2015, 2016. и 2017. годину – који, уз подршку за програм ИПАРД и ону за организације цивилног друштва, подразумевају помоћ у укупном износу од преко 780 милиона евра.

Европска унија наставља са подршком земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима у процесу припрема за чланство у ЕУ кроз Инструмент претприступне помоћи ИПА II 2014-2020, који представља нову генерацију претприступних програма, након КАРДСА за период 2000-2006. и ИПА I програма за период 2007-2013. Сврха инструмента ИПА II 2014-2020. је да пружи подршку земљама корисницама у усаглашавању са стандардима и политикама ЕУ у складу са њиховим специфичним потребама приликом спровођења неопходних економских и политичких реформи у процесу европских интеграција. Финансијска подршка коју Европска унија пружа кроз ИПА II усмерена је на постизање неколико циљева, који су дефинисани у Уредби о успостављању ИПА II. Прво, Европска унија жели да пружи подршку политичким реформама у земљама корисницама претприступне помоћи. Такође, узимајући у обзир тренутни степен економског развоја земаља корисница ИПА II, Европска унија кроз овај инструмент пружа подршку економском, социјалном и територијалном развоју ових земаља. Имајући у виду да процес приступања земаља кандидата за чланство у ЕУ подразумева интензиван процес усклађивања домаћег законодавства са правним тековинама ЕУ, средства из ИПА II се користе за јачање капацитета земаља корисница за усвајање и примену стандарда ЕУ у различитим областима. На крају, један од важних циљева подршке ЕУ кроз ИПА II је јачање регионалне и територијалне сарадње земаља корисница подршке из ИПА II 2014-2020. Према специфичним циљевима наведеним у Уредби, дефинисани су и тематски приоритети за пружање помоћи у складу са потребама и капацитетима корисника ИПА II. У оквиру ИПА II дефинисани су следећи тематски приоритети:¹

¹ ANNEX II, REGULATION (EU) No 231/2014 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 11 March 2014 establishing an Instrument for Pre-accession Assistance (IPA II)

- Добра јавна управа и економско управљање
- Владавина права
- Јачање капацитета организација цивилног друштва и организација социјалних партнера
- Улагање у образовање, развијање вештина и целоживотно учење
- Подстицање запошљавања и подржавање покретљивости радне снаге
- Унапређење социјалне инклузије и борба против сиромаштва
- Промовисање одрживог саобраћаја и отклањање уских грла у кључним инфраструктурним мрежама
- Побољшање окружења и конкурентности приватног сектора, укључујући и паметну специјализацију

- Јачање истраживања, технолошког развоја и иновација
- Допринос сигурности и безбедности снабдевања храном
- Повећање способности пољопривредно-прехрамбеног сектора да се избори са притиском конкуренције и тржишта и подршка што доследнијем усклађивању са правилима и стандардима Уније
- Заштита и побољшање квалитета животне средине, допринос смањењу емисије гасова са ефектом стаклене баште, повећање отпорности на климатске промене и унапређење управљања климатским променама и информисаности о томе
- Промовисање мера за помирење, изградњу мира и поверење.

Сваки од наведених тематских приоритета може да допринесе постизању једног или више специфичних циљева Инструмента претприступне помоћи ИПА II 2014-2020.

Укупан буџет ИПА II за период 2014-2020. износи 11,3 милијарди евра. Оквирна алокација ИПА II 2014-2020. за земље кориснице претприступне помоћи дата је у табели.

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018 - 2020	Укупно 2014-2020.
Албанија	83.7	86.9	89.7	92.9	296.3	649.5
Босна и Херцеговина	39.7	39.7	42.7	43.7	*	165.8
БЈР Македонија	85.7	88.9	91.6	94.9	303.1	664.2
Косово* ²	83.8	85.9	88.7	91.9	295.2	645.5
Црна Гора	39.6	35.6	37.4	39.5	118.4	270.5
Србија	195.1	201.4	207.9	215.4	688.2	1,508.0
Турска	620.4	626.4	630.7	636.4	1,940.0	4,453.9
Вишекорисничка ИПА	348.0	365.0	390.0	410.4	1,445.3	2,958.7
УКУПНО						11,316.10

Табела 1: Оквирна алокација ИПА II 2014-2020. (у милионима евра)³

² Овај назив не доводи у питање ставове о статусу и у складу је са Резолуцијом Савета безбедности Уједињених нација 1244 и мишљењем Међународног суда правде о проглашењу независности Косова

³ Извор: DG NEAR https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/instruments/overview_en

Поред средстава која се издвајају за финансирање националних програма помоћи за земље Западног Балкана и Турске, близу три милијарде евра за период 2014-2020. биће усмерене и кроз тзв. Вишекорисничку ИПА II (Multy-beneficiary IPA II). Средствима Вишекорисничке ИПА II финансијска подршка се усмерава ка следећим областима:

- подршка регионалним инвестицијама, ради: јачања конкурентности, боље повезаности између корисника помоћи и ЕУ, заштите животне средине, као и помоћи у борби против климатских промена;
- подршка територијалној сарадњи кроз имплементацију програма прекограничне и транснационалне сарадње;
- подршка регионалним структурама и организацијама са циљем развоја регионалне сарадње и
- хоризонтална подршка заједничким приоритетима корисника из региона (TAIEX, подршка развоју цивилног друштва и слободи медија, ЕРАЗМУС+).

Оквирна алокација средстава Вишекорисничке ИПА II по областима за период 2014-2020. година дата је у следећој табели.

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018 - 2020	Укупно 2014-2020.
Хоризонтална подршка	152.0	122.5	136.5	115.5	395.5	922.0
Регионалне структуре и мреже	9.0	27.0	31.0	10.0	57.5	134.5
Подршка регионалним инвестицијама	158.1	181.9	177.9	216.3	772.8	1506.9
Територијална сарадња	28.9	33.6	44.6	68.6	219.5	395.2
УКУПНО	348.0	365.0	390.0	410.4	1,445.3	2,958.7

⁴ Извор: Индикативни стратешки документ за више земаља корисника (2014-2020) усвојен 30/06/2014.

Табела 2: Оквирна алокација средстава Вишекорисничке ИПА II 2014-2020. (у милионима евра)⁴

Уредбом Европског савета бр. 231/2014 успостављен је правни оквир којим је дефинисана основа за примену ИПА II 2014-2020. Додатним уредбама о спровођењу утврђена су правила и процедуре које је неопходно поштовати у свим фазама коришћења средстава претприступне помоћи ИПА II. Уредбама о спровођењу утврђена су правила којима се регулише функционисање система за управљање и контролу у оквиру индиректног управљања средствима од стране земаља корисница ИПА II средстава, финансијско управљање и контрола, праћење, извештавање, вредновање, видљивост, прекогранична сарадња и рурални развој.

Европска комисија са сваком земљом корисницом посебно закључује оквирни споразум који се односи на целокупни програмски период, а садржи одредбе које се односе на све елементе процеса коришћења средстава ИПА II (управљање, контрола, праћење, извештавање, вредновање, видљивост и ревизија). Ступањем на снагу оквирног споразума у земљи корисници ИПА II стичу се неопходни услови за коришћење средстава. Република Србија потписала је са Европском комисијом Оквирни споразум о правилима за спровођење финансијске помоћи Европске уније Републици Србији у оквиру Инструмента за претприступну помоћ (ИПА II) 23. децембра 2014. године⁵.

Оквирни споразум примењује се на годишње финансијске споразуме који се потписују између Европске комисије и владе земље кориснице ИПА II и који представљају правни оквир за коришћење финансијских средстава на годишњем нивоу. Финансијским споразумом се између осталог утврђују акције које ће се финансирати, рокови до када опредељена средства морају бити уговорена, као и рокови до којих морају бити извршена плаћања. За разлику од ИПА 2007-2013, кроз ИПА II 2014-2020. Европска унија пружа техничку и финансијску подршку земљама корисницама у свим планираним областима подршке – без обзира да ли се ради о кандидатима или потенцијалним кандидатима за чланство у ЕУ.

⁵ Закон о потврђивању Оквирног споразума између Републике Србије и Европске комисије о правилима за спровођење финансијске помоћи Европске уније Републици Србији у оквиру Инструмента за претприступну помоћ (ИПА II) ("Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 19/2014) усвојен је у Народној скупштини Републике Србије 29. децембра 2014. године.

Од 2000. године подршка Европске уније била је усмерена ка бројним областима – од енергетике, саобраћаја, локалног развоја, подршке цивилном друштву и медијима, до заштите животне средине итд. У периоду од 2014. године, уместо компоненти које су биле карактеристичне за ИПА I, инструментом ИПА II уведене су тзв. области политика (policy areas). Области политика у оквиру ИПА II 2014-2020. су:

- реформе као део припрема за чланство у ЕУ и изградња институција и капацитета (јачање демократских институција и доброг управљања, владавина права и основна права);
- друштвено-економски и регионални развој (животна средина и климатске промене, саобраћај, енергетика, конкурентност и иновације);
- запошљавање, социјална политика, образовање, промовисање родне равноправности и развој људских ресурса;
- пољопривреда и рурални развој и
- регионална и територијална сарадња.

Области политика у оквиру ИПА II су по садржају веома сличне компонентама ИПА I (2007-2013) и доступне су свим земљама корисницама без обзира на њихов статус у процесу европских интеграција (кандидати или потенцијални кандидати за чланство у ЕУ). У свих пет наведених области политика дефинисани су сектори у оквиру којих ће се реализовати помоћ кроз подршку реформама, усклађивању закона, изградњи капацитета и инвестицијама. Финансијска помоћ кроз ИПА II ће у буџетском периоду 2014-2020. бити концентрисана на оне приоритете у којима су реформе и инвестиције најпотребније за испуњавање критеријума за ступање у чланство у Европску унију. Приоритети у оквиру области политика ИПА II и њима припадајући сектори дефинисани су у Индикативном стратешком документу за земље кориснице за период 2014-2020.

Области политике

Реформе као део припрема за чланство у ЕУ и изградња институција и капацитета

Друштвено-економски и регионални развој

Запошљавање, социјална политика, образовање, унапређење родне равноправности и развој људских ресурса

Пољопривреда и рурални развој

Регионална и територијална сарадња

Сектори

• **Демократија и управа** (реформа државне управе, управљање јавним финансијама)

• **Владавина права и основна права** (правосуђе и унутрашњи послови, борба против корупције, људска права и права мањина)

- Заштита животне средине и климатске промене
- Транспорт
- Енергетика
- Конкурентност и иновације

- образовање и развој људских ресурса
- Тржиште рада и запошљавање
- Социјална политика

- Пољопривреда
- Рурални развој

- Регионална сарадња
- Територијална сарадња

3.1. *Реформе као део припрема за чланство у ЕУ и изградња институција и капацитета*

Подршка Европске уније кроз област политике **Реформе као део припрема за чланство у ЕУ и изградња институција и капацитета** је намењена финансирању приоритета у оквиру два сектора: 1) добра управа и 2) владавина права и основна права.

У оквиру сектора добре управе за Републику Србију у периоду 2014-2020. приоритетна област подршке је реформа јавне управе, како би се успоставила професионалнија и ефикаснија јавна управа на националном и локалном нивоу. У оквиру процеса реформе јавне управе између осталих области подршка је предвиђена и за развој е-управе.

Следећи приоритети у сектору добра управа су подршка реформи јавних финансија и подршка испуњавању захтева ЕУ у релевантним преговарачким поглављима. Додатно, у оквиру овог сектора финансираће се реформе у вези са процесом европских интеграција, као и усклађивање законодавног оквира и изградња капацитета институција. Подршка ће посебно бити усмерена на јачање капацитета Завода за статистику, као и институција задужених за управљање фондовима ЕУ и припрему инвестиционих пројеката у оквиру припрема система за управљање структурним фондовима. Предвиђена је и подршка развоју цивилног друштва као и спровођењу активности у оквиру преговора у поглављу 35.

Са друге стране – у оквиру сектора владавина права и основна права – приоритети су подршка пре свега реформи правосуђа, борби против корупције, заштити основних права, укључујући заштиту мањина, заштити ЛГБТ особа, спровођењу антидискриминаторних политика и мера, као и повећању транспарентности медија који се финансирају у складу са стандардима ЕУ.

ПРИМЕР АКЦИЈЕ ОДОБрене ЗА ФИНАНСИРАЊЕ У ОКВИРУ СЕКТОРА ВЛАДАВИНА ПРАВА И ОСНОВНА ПРАВА (реформа правосуђа)

Из Акционог програма ИПА 2015. издвојено је 12,1 милион евра за реализацију акције **Подршка правосуђу у Републици Србији**⁶. Циљ је да се пружи подршка националној администрацији у процесу преговора о чланству које Република Србија води са ЕУ, са посебним акцентом на преговарачко поглавље 23 - Правосуђе и основна права. У оквиру наведеног поглавља предложена акција има за циљ да пружи подршку спровођењу Акционог плана за поглавље 23.

Намере ове акције су пре свега јачање капацитета Министарства правде Републике Србије за спровођење процеса реформе правосуђа и координацију спровођења мера Акционог плана за поглавље 23 - Правосуђе и основна права. Такође, акција треба да омогући унапређење система за ефикасније вођење предмета у тужилаштвима, као и увођење софтверске апликације за

⁶ Извор: Акциони документ Подршка правосуђу у Републици Србији (ИПА 2015): https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/serbia/ipa/2015/pf_05_support_to_justice_sector.pdf

администрацију у затворима. У области извршења кривичних санкција очекује се и да акција допринесе унапређењу капацитета затворских установа у области алтернативних санкција.

Следећи резултат који се очекује од спровођења акције је модернизација обука у правосуђу кроз побољшање услова рада Правосудне академије (реновирање просторија и набавка неопходне опреме). На крају, акција треба да омогући и унапређење капацитета за праћење суђења и побољшање знања у сектору правосуђа за суђење за ратне злочине. Након спровођења акције очекује се јачање институционалних капацитета Министарства правде као водеће институције у сектору правосуђа и Правосудне академије, Републичког јавног тужилаштва и Управе за извршење кривичних санкција.

Додатно, приоритети у оквиру ове области су такође и борба против организованог криминала, спровођење приступа интегрисаног управљања границама, ефикасно управљање миграцијама и азилом у складу са захтевима ЕУ. Спровођење реформи у овом сектору захтева усклађивање релевантне законске регулативе са правним тековинама ЕУ и изградњу капацитета за спровођење, нарочито кроз подршку спровођењу акционих планова за поглавља 23 и 24 који су тренутно у фази спровођења.

ПРИМЕР АКЦИЈЕ ОДОБрене ЗА ФИНАНСИРАЊЕ У ОКВИРУ СЕКТОРА ВЛАДАВИНА ПРАВА И ОСНОВНА ПРАВА (унутрашњи послови)

Из Акционог програма ИПА 2015. је издвојено 8,5 милиона евра за реализацију акције **Подршка унутрашњим пословима у Републици Србији.**⁷

Планирана акција је фокусирана на две области интервенције, и то: 1. Повећање капацитета Министарства унутрашњих послова и Министарства финансија за превенцију и борбу против организованог криминала, спречавања прања новца, тероризма и других облика криминала и 2. Побољшање капацитета релевантних националних институција за реаговање у ванредним ситуацијама, са циљем побољшања сигурности грађана.

Спровођење акције треба да обезбеди јачање капацитета Министарства унутрашњих послова и других релевантних институција за борбу против организованог криминала у складу са Акционим планом за поглавље 24 – Правда, слобода и безбедност. Такође, акција треба да резултира и унапређењем капацитета и система за борбу против прања новца и против финансирања тероризма кроз унапређено извештавање Управе за спречавање прања новца о сумњивим трансакцијама. Додатно, у оквиру акције планиране су и активности које треба да допринесу унапређењу капацитета Јединице за унутрашњу контролу за борбу против корупције у оквиру полиције, као и изградњи ефикасног система подршке за деловање у ванредним ситуацијама.

⁷ Извор: Акциони документ Подршка сектору унутрашњих послова у Републици Србији (ИПА 2015): https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/serbia/ipa/2015/pf_06_support_to_home_affairs.pdf

3.2. Друштвено-економски и регионални развој

У оквиру области политике Друштвено-економски и регионални развој постоје четири сектора, и то: заштита животне средине, енергетика, транспорт и конкурентност и иновације. Приоритети подршке у **сектору животна средина и климатске промене** усмерени су на усклађивање закона Републике Србије са правним тековинама ЕУ у области заштите животне средине и климатских промена, као и јачање административних капацитета институција за спровођење. Посебно ће подршка бити усмерена на спровођење директива које регулишу процену утицаја на животну средину и стратешку процену утицаја на животну средину, као и укључивање јавности у наведене процесе. Поред тога, подршка ће бити усмерена на унапређење инфраструктуре у областима управљања отпадом, управљања водама и третмана отпадних вода у стратешки најважнијим урбаним подручјима. У овој области подршка ће бити усмерена и на инвестиционе пројекте за спровођење директива у области воде за пиће и отпадних вода у градским подручјима.

Подршка у оквиру овог сектора би, поред наведених приоритета, требало да буде усмерена и на унапређење рециклаже, као и побољшање квалитета ваздуха у складу са директивом о индустријским емисијама. Очекује се и повећање капацитета за деловање у области климатских промена и смањење емисија гасова који изазивају ефекат стаклене баште до 2020. На крају, подршка ће бити додељена Србији да имплементира и правне тековине ЕУ у области цивилне заштите, како би се припремила за учешће у механизму цивилне заштите ЕУ.

ПРИМЕР АКЦИЈЕ ОДОБрене ЗА ФИНАНСИРАЊЕ У ОКВИРУ СЕКТОРА ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ

У оквиру Акционог програма ИПА 2014. обезбеђено је 62 милиона евра за финансирање акције **Помоћ поплавленим подручјима**⁸, која је усмерена на заштиту од поплава и превенцију поплава, санацију клизишта и реконструкцију оштећених путева, обнову и изградњу породичних кућа, помоћ пољопривредницима и предузетницима. Акција треба да директно допринесе отклањању последица катастрофалних поплава које су се догодиле у мају 2014. године у Републици Србији, као и унапређењу система за превенцију поплава и реаговање у ванредним ситуацијама. Сектори који су покривени акцијом су: енергетика (куповина опреме и услуге везане за сектор дистрибуције енергије), саобраћај (обнављање путних мрежа погођених клизиштима), заштита животне средине и климатске промене (стабилизација клизишта, реконструкција насипа, набавка опреме за праћење и превенцију поплава), унутрашњи послови (унапређење система управљања ризиком од катастрофа и набавка опреме за цивилну заштиту). Акција такође има за циљ да обезбеди додатну помоћ у области стамбеног збрињавања, као и помоћ Канцеларији за помоћ и обнову поплавлених подручја.

⁸ Извор: Акциони документ Помоћ поплавленим подручјима (ИПА 2014): https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/serbia/ipa/2014/ipa2014_037788.06_rs_floods_recovery_and_prevention.pdf

У оквиру **транспорта** приоритети подршке су усклађивање законске регулативе у овом сектору са правним тековинама ЕУ и унапређење институционалних капацитета за спровођење. Такође, предвиђена је и подршка за побољшање путне и железничке инфраструктурне мреже и јачање регионалне сарадње у складу са приоритетима Транспортне опсерваторије за југоисточну Европу (SEETO). То се посебно односи на Коридор 10, са фокусом на железничку инфраструктуру, као и на инвестиције на Коридору 11 између Београда и Црне Горе (Бар) – како на путној, тако и на железничкој инфраструктури. Додатно, предвиђена је подршка побољшању интермодалног транспорта и услова за пловидбу на Коридору 7, као и јачању капацитета и техничкој подршци за спровођење процеса реформе железнице у складу са захтевима правних тековина ЕУ у области железничког транспорта.

ПРИМЕР АКЦИЈЕ ОДОБрене ЗА ФИНАНСИРАЊЕ У ОКВИРУ ТРАНСПОРТНОГ СЕКТОРА

Из Акционог програма ИПА 2015. издвојено је 64,8 милиона евра за реализацију акције **Развој транспортног сектора**⁹. Акција је усмерена на модернизацију и изградњу железничке, интермодалне и путне инфраструктуре. У оквиру ових активности планирана је модернизација пруге на Коридору 10 између Ниша и Брестовца, као и изградња приступних саобраћајница према Жежељевом мосту у Новом Саду и интермодалног терминала у Батајници.

У сектору **енергетике** приоритети подршке су повећање енергетске ефикасности и конкурентности тржишта енергије у Србији, повећање сигурности снабдевања и повећано коришћење обновљивих извора енергије до 2020. године. Предвиђена је подршка приоритетним инвестицијама, посебно у областима као што су транспорт гаса и интерконеције за транспорт електричне енергије, извори обновљиве енергије са фокусом на биомасу и енергетски ефикасне технологије. Приоритет у подршци у оквиру сектора енергетике биће и подршка еколошким мерама, како би се спречили штетни ефекти у енергетском сектору који утичу на квалитет ваздуха, воде и земљишта.

ПРИМЕР АКЦИЈЕ ОДОБрене ЗА ФИНАНСИРАЊЕ У ОКВИРУ ЕНЕРГЕТСКОГ СЕКТОРА

У оквиру Акционог програма ИПА 2014. издвојено је 12,6 милиона евра за финансирање акције под називом **Подршка сектору енергетике**¹⁰. Специфични циљеви акције су побољшање спровођења политика, праћење и усклађивање националног законодавства у складу са правним тековинама ЕУ у области енергетике као и развој стратешке енергетске инфраструктуре.

⁹ Извор: Акциони документ Развој транспортног сектора (ИПА 2015): https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/serbia/ipa/2015/pf_07_development_of_transport_sector.pdf

¹⁰ Извор: Акциони документ Подршка сектору енергетике (ИПА 2014): <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/serbia/ipa/2015/2014-032799.06-serbia-energy.pdf>

Реализација активности треба да допринесе усклађивању националног законодавства и ефикасном спровођењу политике у складу са трећим енергетским пакетом ЕУ, као и у спровођењу законодавства ЕУ у области енергетске ефикасности и обновљивих извора енергије. Акција која је усмерена на развој и унапређење стратешки релевантне енергетске инфраструктуре треба да омогући чистију производњу енергије у Републици Србији. Стога ће део средстава бити усмерен на реализацију инфраструктурног пројекта у ТЕ Никола Тесла А4, који треба да доведе до смањења емисије азотних оксида у процесу производње електричне енергије.

Приоритети у оквиру сектора **конкурентност и иновације** везани су за побољшање укупног пословног окружења у Републици Србији. Побољшање пословног окружења је предвиђено кроз усклађивање законске регулативе са правним тековинама ЕУ – посебно у областима заштите конкуренције и контроле државне помоћи, заштите потрошача, права привредних субјеката и слободног кретања робе, капитала и услуга. Додатно, предвиђена је и подршка структурним реформама, посебно у процесу реструктурисања јавних предузећа. У области истраживања и развоја подршка ће бити усмерена на унапређење истраживања и развоја кроз повећан квалитет и обим јавних и приватних истраживања и иновација, развој нових технологија, обуку за истраживања и образовање, побољшан приступ истраживачкој инфраструктури, боље коришћење зајмова и бесповратних средстава, подстицање међународне сарадње и умрежавање са другим истраживачким институцијама и бољи трансфер технологије у привредни сектор.

ПРИМЕР АКЦИЈЕ ОДОБРЕНЕ ЗА ФИНАНСИРАЊЕ У ОКВИРУ СЕКТОРА КОНКУРЕНТНОСТ И ИНОВАЦИЈЕ

Акциони програм ИПА 2016. предвидео је реализацију акције **Подршка конкурентности и иновацијама** у износу од 3,7 милиона евра¹¹. Акција има за циљ да побољша функционисање пословног сектора у Србији кроз унапређење услова за развој малих и средњих предузећа, као и побољшање услова за истраживања и иновације. Спровођење подршке треба да доведе до повећања потенцијала за развој малих и средњих предузећа кроз пружање саветодавних услуга које ће пренети знање и управљачке вештине. Други део активности односи се на унапређење капацитета Београдског научно-технолошког парка за пружање квалитетнијих услуга, чиме ће бити побољшани услови рада за високотехнолошке и иновативне компаније у Србији.

Подршка у оквиру сектора конкурентност и иновације усмерава се и на мала и средња предузећа и генерално побољшање функционисања пословног сектора. У оквиру подршке развоју предузетништва нарочито се подржава развој и промоција предузетништва међу женама и

¹¹ Извор: Акциони документ Подршка конкурентности и иновацијама (ИПА 2016): https://ec.europa.eu/neighborhood-enlargement/sites/near/files/ipa2016-039805.07-serbia-support_to_competitiveness_and_innovation.pdf

омладином. Подршка у оквиру побољшања пословног сектора посебно се усмерава на побољшање приступа финансијама за предузећа, као и инвестиције у модерну пословну инфраструктуру.

ПРИМЕР АКЦИЈЕ ОДОБрене ЗА ФИНАНСИРАЊЕ У ОКВИРУ СЕКТОРА КОНКУРЕНТНОСТ И ИНОВАЦИЈЕ

Програм локалног развоја¹² у оквиру Акционог програма ИПА 2016. предвиђа подршку у износу 25 милиона евра за побољшање конкурентности и социјалне кохезије на локалном нивоу у Србији. Акција ће бити реализована на територији Шумадије и западне Србије, и то у окрузима: Мачвански, Колубарски, Златиборски, Моравички, Рашки, Шумадијски, Поморавски и Расински, као и јужне и источне Србије – окрузи Подунавски, Браничевски, Борски, Зајечарски, Топлички, Нишавски, Пиротски, Јабланички и Пчињски. Кључни актери акције су локална мала и средња предузећа, локалне самоуправе, организације цивилног друштва и организације за подршку пословању.

Очекивани резултати спроведених активности су да мала и средња предузећа у општинама имају побољшан приступ финансијама и локалним саветодавним услугама. Предвиђене активности су додела бесповратних средстава малим и средњим предузећима за унапређење конкурентности, као и подршка организацијама цивилног друштва и организацијама за подршку пословању у оквиру унапређења капацитета за пружање специјализованих услуга сектору малих и средњих предузећа.

Други очекивани резултат је да локалне самоуправе буду оспособљене да пружају ефикасне административне услуге као и да обезбеде јавну инфраструктуру пословног сектора. У оквиру акције, локалне самоуправе у Србији треба да унапреде окружење за мала и средња предузећа, као и капацитете за управљање земљиштем, издавање дозвола и спровођење интервенција у области јавне инфраструктуре у општинама. Након спровођења ових активности, локалне самоуправе у Србији ће бити оспособљене за привлачење инвестиција, унапређење развоја пословања и отварање нових радних места, што ће позитивно утицати на локалну економију и квалитет живота.

Трећи очекивани резултат акције се односи на унапређење јавних служби и социјалне кохезије у општинама – кроз подршку пројектима за побољшање услова живота и квалитета јавне инфраструктуре који ће побољшати укупни животни стандард. Такође важан сегмент активности биће усмерен на пружање подршке за унапређење дијалога и сарадње, побољшање социјалне кохезије и социјалне интеграције у мултиетничким заједницама. Наведене активности ће допринети одрживом развоју неразвијених подручја, јачању локалне управе и побољшању примене политика социјалне укључености и запошљавања на локалном нивоу.

¹² Извор: Акциони документ Програм локалног развоја (ИПА 2016) : https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/ipa2016-039805.08-serbia-local_development_programme.pdf

3.3. *Запошљавање, социјална политика, образовање, унапређење родне равноправности и развој људских ресурса*

У оквиру области политике Запошљавање, социјална политика, образовање, унапређење родне равноправности и развој људских ресурса фокус подршке је стављен на секторе образовања, запошљавања и социјалне политике. Приоритети подршке у наведеним секторима ће бити подршка захтевним реформама образовања и запошљавања, политици социјалне заштите и социјалној инклузији рањивих група. Пре свега ће подршка бити усмерена на усклађивање правног оквира са правним тековинама ЕУ и јачање институција за спровођење усклађених закона, посебно у области политике тржишта рада, услова рада, социјалног дијалога и социјалних партнера, здравља и заштите на раду, заштите здравља и потрошача.

ПРИМЕР АКЦИЈЕ ОДОБрене ЗА ФИНАНСИРАЊЕ У ОКВИРУ СЕКТОРА КОНКУРЕНТНОСТ И ИНОВАЦИЈЕ

У области образовања, из Акционог програма ИПА 2016. предвиђена је секторска буџетска подршка кроз **Уговор о реформи сектора: реформа образовања у Србији – јачање веза са запошљавањем и социјалним укључивањем**¹³ у износу од 27,4 милиона евра (24 милиона евра је буџетска подршка, а 3,4 милиона евра допунска подршка).

Општи циљ секторске буџетске подршке је да помогне Влади Србије у спровођењу реформе образовног система, заснованог на Националној стратегији развоја образовања до 2020. године. Секторска подршка ће се фокусирати на национални оквир квалификација и на обуку наставника за примену наставних планова и програма. Реализација предвиђених активности требало би да доведе до унапређења вештина и компетенције ђака и до њиховог бољег положаја на тржишту рада. У склопу имплементације секторске подршке посебно ће бити подржано спровођење обавеза Републике Србије у погледу образовања мањина и боље интеграције ромске националне мањине, као и спровођење релевантних мера Акционог плана за поглавље 23 (акциони план за остваривање права националних мањина и Стратегија за социјално укључивање Рома 2016-2025).

Комплементарна компонента подршке програма износи 3,4 милиона евра и биће спроведена кроз два уговора о услугама – један за изградњу капацитета релевантних институција и један за праћење постизања циљева и индикатора у оквиру секторске буџетске подршке.

¹³ Извор: Акциони документ Уговор о реформи сектора: Реформа образовања у Србији - јачање веза са запошљавањем и социјалном укључивањем (ИПА 2016): https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/ipa2016-039806.09-serbia-sector_reform_contract_education_reform_in_serbia.pdf

У области образовања подршка ће бити усмерена на реформу система образовања који ће бити прилагођен потребама тржишта рада и на изградњу капацитета локалних самоуправа, социјалних, здравствених и образовних институција како би се повећао приступ образовању. Посебан нагласак у овој области ће бити на развоју концепта доживотног учења и националног оквира квалификација.

У области социјалне политике и запошљавања посебна пажња је усмерена на спровођење Програма реформе политике запошљавања и социјалне политике у процесу приступања Европској унији (Employment and Social Reform Programme) али и на јачање социјалног дијалога. У области тржишта рада фокус ће бити на спровођењу националне стратегије запошљавања 2011-20. У погледу социјалне инклузије подршка ће бити усмерена на даљи развој услуга у заједници, како би се унапредио положај најрањивијих група.

ПРИМЕР АКЦИЈЕ ОДОБрене ЗА ФИНАНСИРАЊЕ У ОКВИРУ СЕКТОРА СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ И ЗАПОШЉАВАЊА

Акциони порграм ИПА 2014. садржи акцију **Запошљавање младих и активно укључивање**, за чију реализацију је усмерено 9,8 милиона евра¹⁴. Планирана акција има за циљ повећано запошљавање и спровођење социјалних реформи кроз повећање запошљавања младих (активности младих, рано стицање радног искуства и пракса предузетништва и активирање социјалне политике и корисника социјалне помоћи), као и кроз социјално укључивање Рома.

Иновативне услуге прилагођене младима усредсредиће се на оне међу њима којима су иначе тешко доступне. Акција ће подржати стандардизацију услуга које ће интегрисати доступне формалне и неформалне услуге за запошљавање, као и запошљавање у сарадњи са НСЗ. Програми обуке биће усмерени на развијање вештина које одговарају потребама тржишта рада и доприносе развоју предузетништва, samozapoшљавању и повећаној активацији незапослених, посебно активацији корисника социјалне помоћи. У области социјалног укључивања Рома, кроз реализацију акције предвиђено је побољшање услова становања, бољи приступ ромских ученика образовном систему и јачање националних механизма за укључивање Рома на локалном нивоу.

Додатни специфични циљеви акције су да се законодавство о заштити на раду хармонизује са правним тековинама ЕУ и да се унапреде капацитети Управе за безбедност и заштиту на раду као и Инспектората за рад. Унапређење капацитета институција за заштиту на раду, као и примена усаглашеног законодавства, допринеће смањењу несрећа на раду.

¹⁴ Извор: Акциони документ Запошљавање младих и активно укључивање (ИПА 2014) https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/serbia/ipa/2015/2014-032799.07-serbia-youth_employability_active_inclusion.pdf

3.4. Пољопривреда и рурални развој

Подршка из ИПА II у области политике пољопривреда и рурални развој биће усмерена на два сегмента: јачање институција и капацитета и спровођење програма руралног развоја (ИПАРД). У области развоја капацитета подршка ће бити усмерена на постепено усклађивање пољопривредне политике у Србији са правним тековинама ЕУ, укључујући формирање структура и система неопходних за спровођење Заједничке пољопривредне политике ЕУ. Додатно, подршка ће бити усмерена на усаглашавање са правним оквиром у областима руралног развоја, безбедности хране, ветеринарске и фитосанитарне контроле као и здравља животиња и биљака. Посебно је значајна подршка у области безбедности хране – кроз изградњу и унапређење система контроле и обележавања хране и прехранбених производа у складу са стандардима ЕУ и примену ветеринарских и фитосанитарних контрола. Подршка у овој области ће бити усмерена и на унапређење система управљања животињским отпадом, унапређење знања пољопривредних произвођача, подизање нивоа свести, подршку систему националних референтних лабораторија, побољшање здравља животиња и искорењивање и/или бољу контролу болести животиња.

Подршка у области руралног развоја биће реализована кроз програм за рурални развој (ИПАРД II), који има за циљ јачање конкурентности сектора производње и прераде хране, и постепено прилагођавање стандардима ЕУ. Осим тога, подршка ће бити усмерена и на активности за успостављање група произвођача, развој руралне инфраструктуре, обуке, саветодавне услуге, заштиту животне средине, шумарство и локалне иницијативе (LEADER). За спровођење ИПАРД II програма неопходно је да су развијени капацитети институција које су укључене у реализацију програма, како би се програм реализовао у складу са захтевима ЕУ. За реализацију ИПАРД II програма у Републици Србији су задужени Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде и Управа за аграрна плаћања. Кроз реализацију средства из ИПАРД II, институције које су укључене у остваривање програма – а и сами корисници средстава – припремају се и за коришћење средстава из Европског пољопривредног фонда за рурални развој (EAFRD) који ће Републици Србији бити доступан након уласка у ЕУ. Република Србија у овој области може да рачуна на инвестициону подршку у износу од 175 милиона евра за период од 2014. до 2020. године. Наиме, Европска комисија је у јануару 2015. године усвојила ИПАРД II програм претприступне помоћи ЕУ за рурални развој Републике Србије за период 2014-2020. Програм дефинише мере које ће омогућити финансијску подршку сектору примарне пољопривредне производње, сектору прераде и маркетинга пољопривредних производа, као и подршку диверсификацији економских активности у руралним областима Републике Србије.

У оквиру ИПАРД II доступно је укупно 11 различитих мера које пружају подршку корисницима кроз различите интервенције, и то¹⁵:

- Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава,
- Подршка за успостављање произвођачких група,
- Инвестиције у физичку имовину које се односе на прераду и продају пољопривредних производа и производа рибарства,
- Мере у области пољопривреде, заштите животне средине, климе и органске производње,
- Припрема и примена локалних развојних стратегија – лидер приступ (LEADER approach),
- Инвестиције у руралну јавну инфраструктуру,
- Диверсификација пољопривредних газдинстава и развој пословања,
- Унапређење обуке,
- Техничка помоћ,
- Саветодавне службе и
- Ширење и заштита шума.

У оквиру ИПАРД II програма у Републици Србији у периоду 2014-2020, на основу анализа стања сектора и идентификованих потреба, одабране су следеће мере:

- Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава
- Инвестиције у физичку имовину које се тичу прераде и маркетинга пољопривредних и производа рибарства
- Агро-еколошко-климатске мере и мере органске производње
- Спровођење локалних стратегија руралног развоја - лидер приступ
- Диверсификација пољопривредних газдинстава и развој пословања и
- Техничка помоћ.

Према утврђеним приоритетима, подршка ће се прво реализовати кроз улагања у физичку имовину пољопривредних газдинстава и улагања у физичку имовину која се односе на прераду и продају пољопривредних производа и производа рибарства, док ће се подршка кроз остале мере реализовати у каснијим фазама.

¹⁵ Секторски споразум између Владе Републике Србије и Европске комисије о механизмима примене финансијске помоћи Уније Републици Србији у оквиру Инструмента за претприступну помоћ у области подршке пољопривреди и руралном развоју (ИПАРД)

МЕРЕ ИПАРД II	УКУПНА ЈАВНА ПОМОЋ	ФИНАНСИЈСКИ ДОПРИНОС ЕУ
Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава	101.386.667	76.040.000
Инвестиције у физичку имовину које се односе на прераду и продају пољопривредних производа и производа рибарства	82.946.667	62.210.000
Агро-еколошко-климатске мере и мере органске производње	10.294.118	8.750.000
Спровођење локалних развојних стратегија – лидер приступ	5.833.333	5.250.000
Диверсификација пољопривредних газдинстава и развој пословања	23.333.333	17.500.000
Техничка помоћ	6.176.471	5.250.000
УКУПНО	229.970.588	175.000.000

ТАБЕЛА 3. Финансијски план по мерама ИПАРД II програма 2014-2020. у Републици Србији (у еврима)¹⁶

Према анализама у оквиру ИПАРД II програма за Републику Србију, највећи изазов за пољопривреднике је унапређење стања у примарном сектору, док је за предузећа највећи изазов да унапреде процесе у преради и продаји. Да би се унапредило стање у наведеним областима, највише средстава из ИПАРД II програма у периоду 2014-2020. биће усмерено кроз прве две мере: улагања у физичку имовину пољопривредних газдинстава и улагања у физичку имовину која се односи на прераду и продају пољопривредних производа и производа рибарства. Средства из ИПАРД II програма за спровођење набројаних мера додељују се путем јавних позива за подношење захтева за одобравање пројеката за ИПАРД подстицаје које објављује Управа за аграрна плаћања (деталније видети на <http://uap.gov.rs/javni-pozivi-ipard/>).

¹⁶ Извор: ИПАРД програм за Републику Србију за период 2014-2020. година. „Службени гласник РС“ број 84/17 од 20. септембра 2017. године

3.5. Регионална и територијална сарадња

Важну област политике ИПА II представља регионална и територијална сарадња у оквиру које ЕУ пружа подршку програмима прекограничне и транснационалне сарадње, као и кроз мере које су дефинисане у оквиру Вишекорисничке ИПА II. Програми прекограничне сарадње припремају се и спроводе између суседних земаља корисница средстава ИПА II, између земаља корисница ИПА II и држава чланица ЕУ са којима се граниче, као и између земаља корисница ИПА II и земље кориснице Инструмента европског суседства (ENI). Такође, поред програма прекограничне сарадње, ИПА II пружа подршку земљама корисницама ИПА II средстава за учешће у програмима транснационалне и међурегионалне сарадње који се спроводе са више земаља које могу бити кориснице помоћи и земље ЕУ. Помоћ кроз програме прекограничне сарадње се додељује као бесповратна средства (грантови), а могу се финансирати и инвестиције – у зависности од приоритета појединих програма.

Програми прекограничне сарадње израђују се кроз сарадњу земаља учесника програма прекограничне сарадње. У оквиру Уредбе о успостављању ИПА II дефинисани су следећи тематски приоритети прекограничне сарадње:

- унапређење запошљавања, покретљивости радне снаге и социјалне и културне инклузије преко граница;
- заштита животне средине и побољшање прилагођавања климатским променама и њихово ублажавање; спречавање ризика као и управљање ризицима;
- унапређење одрживог транспорта и побољшање јавне инфраструктуре;
- подстицање туризма и упознавања културног и природног наслеђа;
- улагање у омладину, образовање и вештине;
- унапређење локалног и регионалног управљања и побољшање планирања и административних капацитета локалних и регионалних органа;
- унапређење конкурентности, пословног окружења и развој малих и средњих предузећа, трговине и улагања и
- јачање истраживања, технолошког развоја, иновација и информационих и комуникационих технологија.

У процесу припреме програма прекограничне сарадње, државе учеснице бирају за сваки програм прекограничне сарадње највише четири тематска приоритета. На основу одабраних приоритета, државе учеснице у програму дефинишу циљеве, типове активности које ће бити подржане, очекиване резултате и индикаторе успешности. Европска комисија одобрава финални оперативни програм прекограничне сарадње за период 2014-2020.

У оквиру ИПА II Република Србија учествује у седам програма прекограничне сарадње, и то 4 програма са чланицама ЕУ (Мађарска, Румунија, Бугарска и Хрватска) и три програма са

земљама корисницама ИПА II (Босна и Херцеговина, Црна Гора и Македонија). Новост у односу на претходни буџетски период 2007-2013. за прекограничну сарадњу је покретање програма прекограничне сарадње са Македонијом. Крајем 2016. године, Европска комисија је усвојила програм прекограничне сарадње Србија-Македонија за период 2014-2020. Република Србија ће у периоду 2014-2020. година учествовати и у два транснационална програма: Програм Дунав и Јадранско-јонски програм транснационалне сарадње, који кореспондирају са територијом коју обухватају макрорегионалне стратегије ЕУ за Дунавски и Јадранско-јонски регион.

ПРОГРАМИ ПРЕКОГРАНИЧНЕ И ТРАНСНАЦИОНАЛНЕ САРАДЊЕ У КОЈИМА УЧЕСТВУЈЕ РЕПУБЛИКА СРБИЈА У ПЕРИОДУ 2014-2020.¹⁷

Назив програма	Територија обухваћена програмом	Приоритети програма	Вредност програма (у еврима)
Прекогранични програм Мађарска – Србија	Република Србија: окрузи Западнобачки, Севернобачки, Севернобанатски, Јужнобачки Средњебанатски, Сремски и Банатски. Мађарска: жупаније Бач Кишкун и Чонград	Унапређивање система за прекогранично управљање водама и спречавање ризика. Смањење броја „уских грла“ у прекограничном саобраћају. Подстицање сарадње у области туризма и културног наслеђа. Унапређивање привредне конкурентности МСП – кроз развој заснован на иновацијама.	65.124.000,00
Програм прекограничне сарадње Румунија – Србија	Република Србија: окрузи Севернобанатски, Средњебанатски, Јужнобанатски, Браничевски, Борски и Подунавски. Република Румунија: жупаније Тимиш, Караш-Северин и Мехединци.	Промовисање запошљавања, мобилности радне снаге и социјалног и културног укључивања становништва у пограничном региону. Заштита животне средине и управљање ризиком. Одржива покретљивост и приступачност. Атрактивност за одрживи туризам.	74.906.248,00
Програм прекограничне сарадње Бугарска – Србија	Република Србија: окрузи Борски, Зајечарски, Нишавски, Пиротски, Јабланички, Пчињски и Топлички. Република Бугарска: Видин, Монтана, Враца, Софија, Перник и Ђустендил	Подстицање развоја туризма и очувања културног и природног наслеђа. Инвестирање у младе, образовање и вештине. Заштита животне средине и промовисање прилагођавања климатским променама, превенција и управљање ризиком.	28.986.914,00

¹⁷ Izvor: Internet prezentacija IPA programi prekogranične saradnje <http://www.evropa.gov.rs/CBC/PublicSite/Default.aspx>

Програм прекограничне сарадње Хрватска – Србија	Република Србија: окрузи Севернобачки, Западнoбачки, Јужнобачки, Сремски и Мачвански. Република Хрватска: жупаније Пожешко-славонска, Осјечко-барањска, Бродско-посавска и Вуковарско-сријемска	Побољшање квалитета социјалних и здравствених услуга програмском подручју. Животна средина, превенција ризика и производња енергије. Туризам и културно и природно наслеђе. Конкурентност и развој малих и средњих предузећа.	34.293.188,00
Програм прекограничне сарадње Србија – Босна и Херцеговина	Република Србија: окрузи Сремски, Мачвански, Златиборски и Колубарски. Босна и Херцеговина: општине Брчко Дистрикт, Градачац, Добој Исток, Грачаница, Сребреник, Челић, Лопаре, Угљевик, Доњи Жабар, Домањевац-Шамац, Модрича, Оџак, Осмаци, Бановићи, Бијељина, Брод, Братунац, Хан Пијесак, Калесија, Кладањ, Лукавац, Милићи, Орашје, Пелагићево, Петрово, Сапна, Сребреница, Шамац, Шековићи, Теочак, Тузла, Власеница, Вуковсавље, Зворник, Живинице, Трново РС, Источна Илиџа, Источно Ново Сарајево, Вогошћа, Источни Стари Град, Вареш, Високо, Фојница, Вишеград, Рогатица, Соколац, Пале, Пале Прача, Ново Горажде, Рудо, Чајниче, Горажде, Фоча Устиколина, Фоча, Калиновик, Трново, Хаџићи, Илиџа, Нови Град Сарајево, Стари Град Сарајево, Илијаш, Бреза, Кисељак, Крешево, Олово, Сарајево Центар, Ново Сарајево	Промоција запошљавања, мобилности радне снаге и прекограничне социјалне и културне инклузије. Заштита животне средине, промоција и ублажавање последица прилагођавања на климатске промене, превенција и управљање кризним ситуацијама. Подстицање туризма и очувања културног и природног наслеђа.	14.000.000,00
Програм прекограничне сарадње Србија – Црна Гора	Република Србија: 10 општина – Нова Варош, Прибој, Пријеполје, Сјеница, Краљево, Нови Пазар, Рашка, Тутин, Врњачка Бања и Ивањица. Република Црна Гора: 14 општина: Андријевица, Беране, Бијело Поље, Гусиње, Колашин, Мојковац, Никшић, Петњица, Плав, Пљевља, Плужине, Рожаје, Шавник и Жабљак.	Промоција запошљавања, мобилности радне снаге и прекограничне социјалне и културне инклузије. Заштита животне средине, промоција и ублажавање последица прилагођавања на климатске промене, превенција и управљање кризним ситуацијама. Подстицање туризма и очувања културног и природног наслеђа.	8.400.000,00
Програм прекограничне сарадње Србија – Македонија 2016-2020.	Република Србија: општине Јабланичког округа (град Лесковац и општине Бојник, Лебане, Медвеђа, Власотинце и Црна Трава) и Пчињског округа (град Врање са две општине – Врање и Врањска Бања и општине Владичин Хан, Сурдулица, Босилеград, Трговиште, Бујановац и Прешево). Република Македонија: Северозападни регион (општине Кратово, Липково, Куманово,	Промоција запошљавања, мобилности радне снаге и прекограничне социјалне и културне инклузије. Подстицање развоја туризма и очувања културног и природног наслеђа.	3.500.000,00

Старо Нагоричане, Ранковце и Крива Паланка); Скопски регион (општине Арачиново, Чучер, Сандево, Илинден, Петровец, Сопиште, Студеничани, Зелениково) и општине града Скопља (Бутел, Гјорче Петров и Сарај).

Транснационални програм Дунав	Немачка (Баден-Виртенберг и Баварска), Аустрија, Словачка, Чешка Република, Мађарска, Словенија, Хрватска, Србија, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Румунија, Бугарска, Молдавија и Украјина (Закарпатска, Ивано-Франкивска, Чернивачка и Одеска област).	Иновативно и друштвено одговорно пословање унутар Дунавског региона. Еколошки и културно одговорно деловање унутар Дунавског региона. Боља повезаност Дунавског региона. Добро управљање Дунавским регионом.	19.829.192,00
Јадранско-јонски трансационални програм	Хрватска, Грчка, Италија, Словенија, Албанија, Босна и Херцеговина, Црна Гора и Србија.	Иновативан и паметан регион, Одржив регион, Повезан регион, Подршка управљању стратегијом ЕУ за Јадранско-јонски регион.	15.688.887,00

ТАБЕЛА 4 - Преглед програма прекограничне и трансационалне сарадње у којима учествује Република Србија у периоду 2014-2020.

Више о програмима прекограничне и трансационалне сарадње у којима учествује Република Србија у периоду 2014-2020. видети на <http://www.evgora.gov.rs/CBC/PublicSite/Default.aspx>

Коришћење средстава ИПА II усмерава се организованим процесом планирања и програмирања. У процесу планирања и програмирања помоћи се – кроз сарадњу Европске комисије и земље примаоца помоћи – доносе одлуке о стратегијама и приоритетима подршке, као и о износима финансијских средстава која се алоцирају на поједине области и приоритете подршке. У складу са дефинисаним циљевима и критеријумима, фазно се израђују поједини документи као резултат процеса програмирања. Процес програмирања одређен је стратешким оквиром којег чине стратешки документи које израђују земље кориснице помоћи инструмента ИПА II као и они које је дефинисала Европска комисија.

Једна од карактеристика ИПА II инструмента је и примена тзв. секторског приступа у планирању који омогућава бољу координацију између државних органа, донатора и осталих актера у оквиру појединачних сектора. Увођењем секторског приступа ојачана је улога влада земаља корисница помоћи и других државних органа у процесу одлучивања о коришћењу расположивих средстава претприступне помоћи у оквиру појединачних сектора. Поред водеће улоге домаћих актера, секторски приступ захтева и постојање јединственог буџетског оквира, успостављен механизам координације свих актера на нивоу сектора, као и успостављен систем праћења и вредновања стратешких докумената релевантних за развој сектора.

Један од најважнијих докумената за процес програмирања – за чију израду је надлежна Европска комисија – је Индикативни стратешки документ за земљу корисницу помоћи (Indicative Strategy Paper) за период 2014-2020. Овај документ се израђује посебно за сваку од земаља корисница помоћи и садржи дефинисане приоритете за области политика ИПА II и појединачне секторе у којима су реформе и инвестиције најпотребније за достизање стандарда ЕУ.

Детаљније о садржају Индикативног стратешког документа за Републику Србију за период 2014-2020. година видети на: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2014/20140919-csp-serbia.pdf

Такође, Европска комисија израђује и Индикативни стратешки документ за више земаља корисница ИПА II 2014-2020. (Multi-Country Indicative Strategy Paper 2014-2020), који садржи приоритете хоризонталне и регионалне финансијске помоћи ЕУ за више земаља корисница средстава ИПА II.

Детаљније о садржају Индикативног стратешког документа за више земаља корисница (2014-2020) видети на: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2014/20140919-multi-country-strategy-paper.pdf

Поред наведених стратешких докумената који се израђују у Европској комисији, у процесу програмирања коришћења средстава ИПА II примењују се још и Стратегија о проширењу ЕУ, извештаји о напретку у процесу европских интеграција за поједине земље кориснице претприступне помоћи, као и извештаји о скринингу за оне земље кориснице претприступне помоћи које су отпочеле процес преговора о приступању ЕУ.

Детаљније о садржају Индикативног стратешког документа за више земаља корисница (2014-2020) видети на: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2014/20140919-multi-country-strategy-paper.pdf

У име Европске комисије, кључну улогу у процесу програмирања има Генерални директорат за суседску политику и преговоре о проширењу (DG NEAR). У процес програмирања за сваку појединачну земљу су укључене и делегације ЕУ у земљама корисницама ИПА II средстава.

На националном нивоу земаља корисница помоћи, у процес програмирања се укључује стратешки оквир који се односи на секторе који су предмет подршке у оквиру области политика ИПА II. У процесу програмирања користе се, поред секторских стратегија, и релевантни вишесекторски стратешки документи као што су нпр. Програм економских реформи (ЕРП), Програм економских и социјалних реформи (ЕСРП), Програм управљања јавним финансијама (ПФМ). Такође, за земље које су отпочеле процес преговора, у процесу програмирања користи се и Национални програм за усвајање правних тековина који дефинише циљеве и мере у оквиру процеса усклађивања са правним тековинама ЕУ.

У случају Републике Србије, у процесу програмирања као кључни национални документ се користи „Национални приоритети за међународну помоћ Републици Србији за период 2014-2017. године, са пројекцијама до 2020. године“ (НАД). На основу расположивих стратегија релевантних сектора у Републици Србији, израђен је овај документ који дефинише вишегодишње приоритете и циљеве на нивоу сектора. У оквиру НАД документа су дефинисани следећи сектори: (1) правда, (2) унутрашњи послови, (3) реформа јавне управе, (4) конкурентност, (5) енергетика, (6) животна средина и климатске промене, (7) саобраћај, (8) људски ресурси и друштвени развој и (9) пољопривреда и рурални развој. Поред наведених сектора, утврђене су и три тематске области: култура, медији и цивилно друштво. На овај начин НАД је обухватио све релевантне секторе за развој земље и процес приступања ЕУ, што га чини полазном осномом за процес програмирања коришћења ИПА II средстава у Републици Србији.

Детаљније о садржају НАД документа видети на: [http://www.evropa.gov.rs/Documents/Home/DACU/5/21/NAD%202014-2017%20sa%20projekcijama%20do%202020%20\[srpski\].pdf](http://www.evropa.gov.rs/Documents/Home/DACU/5/21/NAD%202014-2017%20sa%20projekcijama%20do%202020%20[srpski].pdf)

Поред НАД документа, други кључни стратешки плански документ који се користи је „Национални програм за усвајање правних тековина Европске уније” (НПАА). Овај документ представља план за усклађивање домаћег законодавства са правним тековинама ЕУ, као и план неопходних људских и финансијских ресурса потребних за спровођење активности како би Република Србија испунила критеријуме за чланство у ЕУ.

Детаљније о садржају НПАА документа видети на http://www.mei.gov.rs/upload/documents/nacionalna_dokumenta/npaanpaan_2018_2021.pdf

На основу наведених стратешких докумената Европске комисије и националних стратешких докумената, у следећој фази процеса планирања израђују се плански документи на нивоу дефинисаних сектора. Ти документи се називају секторски плански документи и припремају се за трогодишње периоде – 2014-2017. и 2017-2020. година. Наведени документи дефинишу секторске приоритете и акције за њихово спровођење, институционални оквир за програмирање и спровођење пројеката, као и оквирне алокације средстава.

Након овако дефинисаних средњорочних секторских приоритета, приступа се избору и формулисању годишњих акција кроз припрему предлога акционих докумената који чине акциони програм за одређену земљу. Годишње програмирање, у оквиру којег се дефинишу предлози акционих докумената, почиње почетком календарске године и траје до краја те године. На крају циклуса програмирања Европска комисија усваја акциони програм који постаје анекс годишњег финансијског споразума који се потписује са земљама корисницима помоћи. Од потписивања финансијског споразума почиње да тече рок за уговарање, који може да траје до три године од момента потписивања финансијског споразума (N+3). Алоцирана средства која не буду уговорена у наведеном року остају неискоришћена.

Детаљније о садржају годишњих акционих програма за Републику Србију погледати на https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/instruments/funding-by-country/serbia_en

Наведени процес програмирања спроводи се приликом израде акционих програма који покривају три области политика ИПА II: Репорме као део припрема за чланство у ЕУ и изградњу институција и капацитета, Друштвено-економски и регионални развој и запошљавање и Социјална политика, образовање, унапређење равноправности полова и развој људских ресурса. У области политике Пољопривреда и рурални развој као резултат процеса програмирања израђује се Програм руралног развоја, тзв. ИПАРД II програм, док се у области политике Регионална и територијална сарадња израђују програми прекограничне/транснационалне сарадње. У случају програма прекограничне сарадње и ИПАРД II програма

спровођење се одвија кроз периодично расписивање позива за подношење предлога пројеката током буџетског периода.

Планирање капиталних инвестиција у процесу програмирања спроводи се применом Методологије за селекцију и приоритизацију инфраструктурних пројеката, коју је Влада Републике Србије одобрила крајем 2013. године. Наведена методологија служи за идентификацију, процену, селекцију и приоритизацију инфраструктурних пројеката који ће бити финансирани из средстава ИПА II и других извора међународне развојне помоћи. Додатно, у новембру 2014. године, Влада Републике Србије је усвојила одлуку о оснивању Националног одбора за инвестиције, који има задатак да усмерава припрему капиталних инфраструктурних пројеката као и да обезбеди усклађеност извора финансирања у фазама припреме и спровођења пројеката. Национални одбор за инвестиције такође представља развојним партнерима планове припреме и реализације пројеката садржаних у Јединственој листи приоритетних инфраструктурних пројеката, као и могућности финансијске подршке за припрему и спровођење инфраструктурних пројеката. Чланови Одбора за инвестиције су министри из ресорних министарстава надлежних за области енергетике, грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, заштите животне средине, привреде и државне управе и локалне самоуправе. Одбором заједнички председавају Национални ИПА координатор (National IPA Coordinator NIPAC) и министар надлежан за послове финансија. NIPAC обезбеђује координацију развојне донаторске помоћи, укључујући и ИПА II, док министар финансија управља процесом планирања буџета и фискалне стратегије, што омогућава координацију између домаћих и иностраних извора финансирања инфраструктурних пројеката. Министарство за европске интеграције обезбеђује стручну и административну подршку и обавља све задатке везане за функционисање Националног одбора за инвестиције.

Процес програмирања у Републици Србији уређен је Акционим планом за припрему ИПА националног акционог програма. Овај акциони план дефинише стратешки оквир за програмирање ИПА II, кључне актере и њихове надлежности и временски оквир за његово спровођење у току једне године. У процесу програмирања на националном нивоу земаља корисница помоћи ИПА II, кључну улогу имају Национални ИПА координатор (NIPAC) технички секретаријат и овлашћени предлагачи акција. Овлашћени предлагачи акција у оквиру процеса програмирања коришћења средстава ИПА II су ресорна министарства и посебне организације, службе Владе, Народна скупштина и Народна банка Србије, док учешће осталих државних институција и релевантних актера на нивоу сектора у процесу програмирања ИПА II координишу овлашћени предлагачи. Независне државне институције и институције правосуђа своје потенцијалне предлоге акција разматрају у директним консултацијама са Националним ИПА координатором.

Кључни механизам који се користи за учешће и координацију учесника у процесу програмирања претприступне помоћи ИПА II су секторске радне групе. У оквиру секторских радних група учешће у консултацијама је омогућено, поред ресорних министарстава и државних институција, и свим релевантним актерима у оквиру датог сектора (представници ЕУ и других међународних донатора, Владе АП Војводине, Града Београда, локалних самоуправа кроз Сталну конференцију градова и општина и представници организација цивилног друштва кроз СЕКО механизам).

Формирано је 9 секторских радних група, и то:

1

Секторска радна група за програмирање и координацију средстава ИПА и остале развојне помоћи у сектору правде;

2

Секторска радна група за програмирање и координацију средстава ИПА и остале развојне помоћи у сектору унутрашњих послова;

3

Секторска радна група за програмирање и координацију средстава ИПА и остале развојне помоћи у сектору реформе државне управе;

4

Секторска радна група за програмирање и координацију средстава ИПА и остале развојне помоћи у сектору људских ресурса и друштвеног развоја;

5

Секторска радна група за програмирање и координацију средстава ИПА и остале развојне помоћи у сектору саобраћаја;

6

Секторска радна група за програмирање и координацију средстава ИПА и остале развојне помоћи у сектору енергетике;

7

Секторска радна група за програмирање и координацију средстава ИПА и остале развојне помоћи у сектору животне средине и климатских промена;

8

Секторска радна група за програмирање и координацију средстава ИПА и остале развојне помоћи у области конкурентности и

9

Секторска радна група за програмирање и координацију средстава ИПА и остале развојне помоћи у области пољопривреде и руралног развоја.

Додатно, основана је једна радна група за тематску област:

- Радна група за цивилно друштво, медије и културу.

Током процеса програмирања употребе средстава ИПА II у новом буџетском периоду 2014-2020, Европска комисија захтева од земаља корисница да организују консултације са свим релевантним актерима у друштву. Процес консултација у Републици Србији са организацијама цивилног друштва је организован кроз такозвани СЕКО механизам, који је успостављен у марту 2011. године. Секторске организације цивилног друштва (СЕКО) су одабрани конзорцијуми организација цивилног друштва око којих се окупљају организације које прате реформе у одређеним секторима. Чланице СЕКО механизма су укључене у планирање националних приоритета за финансирање из ИПА II у различитим областима, као и праћење реализације алоцираних средстава. Поред консултација приликом дефинисања годишњих акционих докумената, СЕКО је укључен и у процес консултација приликом израде свих релевантних стратешких националних докумената у процесу планирања и програмирања коришћења средстава ИПА II.

Више о СЕКО механизму видети на <http://sekomehanizam.org/>

Током процеса програмирања помоћи ИПА II, посебна пажња треба да се усмери на низ питања хоризонталног карактера која имају утицај на више сектора и због тога захтевају истовремено деловање. Најважнија питања су: борба против корупције, одрживост животне средине и борба против климатских промена, родна равноправност, борба против дискриминације, јачање демократије, јачање људских права и учешће цивилног друштва, као и заштита културног наслеђа.

Финансијска помоћ која се кроз ИПА II пружа земљама корисницама може да буде у облику техничке помоћи, затим набавке опреме, извођења радова, твининга (ангажовање стручњака држава чланица за развој административних капацитета у земљама корисницама помоћи) али и у виду давања бесповратних средстава. У буџетском периоду 2014-2020, кроз ИПА II је могуће и пружање секторске буџетске подршке за спровођење кључних реформи у појединим секторима. Такође, средства ИПА II се користе и за финансирање учешћа земаља корисница ИПА II у програмима ЕУ за период 2014-2020. година.

СПРОВОЂЕЊЕ АКЦИОНИХ ПРОГРАМА

Уговорени пројекти, укључујући и оне финансиране бесповратним средствима, морају да буду завршени у року од три године од момента потписивања уговора. Средства која не буду утрошена у наведеном периоду остају неискоришћена. Последњи датум за плаћање реализованих активности је једна година по завршетку уговора.

Уговарање пројеката

Спровођење пројеката

Плаћање

Мах 3 године (N+3)

Мах 3 године (N+3+3)

Мах 1 година (N+3+3+1)

Према правилима за спровођење ИПА II, сви уговори о набавци услуга и добара и извођењу радова, као и уговори о додели бесповратних средстава, сачињавају се и спроводе у складу са процедурама и стандардним документима Европске комисије за потребе спровођења спољних акција, тзв. ПРАГ правила.

Детаљније о ПРАГ правилима видети на https://ec.europa.eu/europeaid/work/procedures/index_en.htm_en

5.1. Секторска буџетска подршка

У оквиру ИПА II инструмента један од облика финансијске помоћи је и буџетска подршка. У претходном циклусу ИПА 2007-2013. коришћење овог модалитета било је дозвољено само у изузетним околностима, што више није случај. Буџетска подршка може да буде општа и секторска. Општи циљ секторске буџетске помоћи као вида коришћења претприступне помоћи јесте да подржи земље кориснице ИПА II средстава у спровођењу реформи. У новом буџетском периоду коришћење секторске буџетске подршке могуће је уколико су испуњени одређени критеријуми пре и током одобравања програма секторске подршке. Да би Европска комисија донела одлуку о додели буџетске помоћи, потребно је да утврди да ли је држава испунила тражене критеријуме за коришћење секторске буџетске помоћи. Критеријуми који морају бити остварени у тренутку одобрења програма буџетске помоћи односе се на постојање стабилног макроекономског оквира, адекватно управљање јавним финансијама, осигурану транспарентност у надгледању буџета, као и дефинисане политике и стратегије на нивоу сектора.

Финансијска средства секторске буџетске подршке опредељују се из годишње алокације земље кориснице ИПА II, и то само за оне секторе који су дефинисани у стратегији за државу корисницу ИПА II. Специфична карактеристика овог модалитета коришћења финансијских средстава је у томе што финансијском помоћи управља земља корисница, која примењује сопствене процедуре, сопствени систем јавних финансија и јавних набавки.

ПРИМЕР СЕКТОРСKE БУЏЕТСКЕ ПОДРШКЕ

Кроз ИПА програм 2015, Србија је први пут добила секторску буџетску подршку за реформу јавне управе вредну 80 милиона евра¹⁸. Од наведених средстава 70 милиона евра представља буџетску подршку која се реализује у неколико транши у периоду од три године, док се 10 милиона евра одваја за подршку реализацији Уговора о секторској реформи. Секторска буџетска подршка покрива две кључне реформе: реформа јавне управе и управљање јавним финансијама. Приоритети секторске буџетске подршке су деполитизација и реструктурисање јавне управе, политика управљања људским ресурсима заснована на заслугама, укључивање цивилног друштва у креирање политика, побољшање служби за унапређење пословног окружења и боља припрема националног буџета.

¹⁸ Извор: Акциони документ Уговор о реформи сектора: Реформа јавне управе https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/serbia/ipa/2015/pf_04_sector_reform_contract_for_public_administration_reform.pdf

5.2. Твининг

Твининг пројекти представљају средство сарадње између администрација одабране државе чланице ЕУ и државе кориснице помоћи. Твининг акције се реализују кроз коришћење бесповратних средстава ИПА II намењених за надокнаду трошкова државе чланице ЕУ која је укључена у активности унапређења рада институција у земљи корисници ИПА II кроз пружање саветодавних услуга у процесу усклађивања са нормама и стандардима ЕУ и спровођења законске регулативе. Земља која користи помоћ кроз Твининг пројекте доприноси реализацији тиме што обезбеђује просторије, опрему и људске ресурсе неопходне за реализацију планираних активности. Након реализације пројекта, земља корисница подршке кроз Твининг пројекат треба да има унапређене капацитете и организацију рада у области сарадње за коју је пројекат био покренут.

ПРИМЕР ТВИНИНГ ПРОЈЕКТА

Двогодишњи Твининг пројекат „Подршка даљем развоју интерне финансијске контроле у јавном сектору (PIFC)”¹⁹, чије је спровођење започето у јуну 2017. године, представља заједнички пројекат између Министарства економије и финансија Републике Француске и Централне јединице за хармонизацију (ЦЈХ) Министарства финансија Републике Србије. Вредност пројекта је два милиона евра, а спроводи га Expertise France, агенција за међународну техничку сарадњу из Француске. Пројекат треба да омогући пренос праксе и искустава у процесу усаглашавања домаћих прописа са правним тековинама ЕУ и њихове примене у области функционисања система управљања јавним финансијама, са фокусом на интерну финансијску контролу у јавном сектору. Пројекат помаже модернизацију система управљања јавним финансијама на свим нивоима власти и треба да унапреди ефикасност и транспарентност коришћења јавних средстава у Републици Србији у складу са међународним стандардима и најбољим праксама ЕУ.

5.3. Финансирање учешћа у програмима ЕУ

Финансијска помоћ кроз ИПА II се додељује са циљем да се подржи учешће корисника ИПА II у програмима ЕУ који су превасходно намењени за реализацију интерних политика Уније. Међутим, ради јачања сарадње између земаља чланица ЕУ и потенцијалних и земаља кандидата за чланство, ови програми су отворени и за кориснике претприступне помоћи ЕУ. Учешће земаља корисница ИПА II у програмима ЕУ регулише се споразумима који се закључују између Европске комисије и земље кориснице ИПА II за сваки конкретни програм. Специфичност програма ЕУ је у томе да је, поред споразума, неопходно да земље кориснице ИПА II уплате средства за учешће у буџет програма ЕУ. Средства за те уплате могу да се узму из годишњих националних акционих

¹⁹ Извор: Интернет презентација Министарство финансија, Сектор за уговарање и финансирање програма из средстава Европске уније <http://www.cfcsu.gov.rs/vest.php?id=466>

програма или из акционог програма за више земаља корисница ИПА II. Република Србија у периоду 2014-2020. учествује у следећим програмима ЕУ²⁰:

Програм ЕУ	Учешће Републике Србије	Контакт тачка
Оквирни програм за истраживање и иновације – HORIZON 2020 (Буџет: 77,028 милијарди евра)	Република Србија се прикључила програму 1. јула 2014.	Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије
Европски програм за подстицање конкурентности малих и средњих предузећа – COSME (Буџет: 2,298 милијарди евра)	Република Србија се прикључила програму 10. новембра 2015. године	Министарство просвете, науке и Министарство привреде Републике Србије
Програм за запошљавање и социјалне иновације – ЕАСИ (Буџет: 919,47 милиона евра)	Република Србија се прикључила програму 22. јула 2015. године	Министарство за рад запошљавање, борачка и социјална питања Републике Србије
Ерасмус+ (Буџет: 14,7 милијарди евра)	Република Србија се прикључила програму 19. јуна 2014. године	Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије; Фондација Темпус – Национална агенција за Еразмус+ програм
Царина 2020 (Буџет: 547,3 милиона евра)	Република Србија прикључила се програму крајем 2014. године	Министарство финансија, Управа царина
Фискалис 2020 (Буџет: 223,37 милиона евра)	Република Србија се прикључила програму јула 2015. године	Министарство финансија, Пореска управа
Креативна Европа (Буџет: 1.462,72 милијарди евра)	Република Србија се 19. јуна 2014. године прикључила програму, и то само у оквиру потпрограма Култура, док је потпрограму Медији приступила 2015.	Министарство културе и информисања, Медија деск Креативна Европа – Филмски центар Србије
Европа за грађане и грађанке (Буџет: 185,47 милиона евра)	Република Србија се прикључила програму октобра 2014. године	Канцеларија за сарадњу са цивилним друштвом Владе Републике Србије
Механизам цивилне заштите Европске уније (Буџет: 223,78 милиона евра)	Република Србија се прикључила програму априла 2015. године, али је механизам био доступан током поплава 2014. године, иако Србија у том периоду није била званично учесник у овом програму	Министарство унутрашњих послова Републике Србије – Сектор за ванредне ситуације

ТАБЕЛА 5 - Преглед програма ЕУ у којима учествује Република Србија 2014-2020.

Више о програмима ЕУ у Републици Србији погледати на http://www.evropa.gov.rs/Evropa/Public-Site/EUFundsCommunity2014_20.aspx

²⁰ Извор: Интернет презентација ISDACON http://www.evropa.gov.rs/Evropa/PublicSite/EUFundsCommunity2014_20.aspx

Спровођење ИПА II могуће је организовати на три начина, која користи Европска комисија:

1. Директно управљање
2. Индиректно управљање
3. Заједничко управљање

Код директног управљања, средствима ИПА II управља Европска комисија, уз могућност укључивања делегација ЕУ у земљама корисницима помоћи, као и других извршних агенција. Када је реч о индиректном управљању, Европска комисија поверава послове управљања средствима земљи корисници ИПА II или субјектима који нису корисници ИПА II средстава. Код овог вида управљања земља корисница је у обавези да именује лица у администрацији и да успостави одређене институције које ће се бавити управљањем средствима која су додељена кроз ИПА II. На овај начин државе кориснице саме су одговорне за реализацију средстава ИПА II. Увођење индиректног управљања захтева јачање административних капацитета укључених институција, како би земље кориснице биле способне да управљају свим фазама пројектног циклуса. У марту 2014. године ЕК је донела одлуку о преносу надлежности за самостално управљање средствима претприступне помоћи Европске уније на Републику Србију за ИПА компоненте I и II (програм ИПА 2013). Када је реч о заједничком управљању, спровођење је делегирано државама чланицама ЕУ. Ова метода управљања користи се за спровођење програма прекограничне сарадње у којима учествују и државе чланице ЕУ.

Влада Републике Србије је у октобру 2015. године усвојила Уредбу о управљању програмима претприступне помоћи Европске уније у оквиру Инструмента за претприступну помоћ (ИПА II) за период 2014-2020. година, којом се ближе уређују начини управљања програмима претприступне помоћи. Код модела индиректног управљања институције укључене у процес спровођења су: Национални ИПА координатор, Национални службеник за одобравање и оперативне структуре.

Национални ИПА координатор (НИПАК) је надлежан за процес стратешког планирања, координацију процеса програмирања, праћење спровођења, вредновање и извештавање о ИПА II претприступној помоћи, сарадњу са Европском комисијом у вези са коришћењем ИПА II, координацију активности са органима државне управе и другим донаторима, као и припрему годишњег извештаја о спровођењу ИПА II. Национални ИПА координатор обезбеђује повезаност ИПА II и процеса приступања ЕУ, као и координацију учешћа земље кориснице у релевантним програмима територијалне сарадње²¹. На основу Одлуке Владе Републике Србије о одређивању одговорних лица и тела за управљање програмима претприступне помоћи Европске уније у оквиру Инструмента за претприступну помоћ ИПА II за период 2014-2020. година, функцију Националног ИПА координатора обавља министар задужен за европске интеграције. Важно

²¹ Уредба о управљању програмима претприступне помоћи Европске уније у оквиру Инструмента за претприступну помоћ (ИПА II) за период 2014-2020. година

је истаћи да у обављању своје функције, НИПАК има подршку Техничког секретаријата, кога тренутно представља Сектор за планирање, програмирање, праћење и извештавање о средствима ЕУ и развојној помоћи Министарства за европске интеграције (NIPAC TS/BCPME).

За финансијско управљање фондовима ЕУ у Републици Србији је одговоран **Национални службеник за одобравање** (НАО). Национални службеник за одобравање је задужен за ефикасно функционисање система управљања и контроле у оквиру ИПА II у смислу законитости и регуларности трошења средстава. Наведену функцију у Републици Србији обавља државни секретар Министарства финансија. Подршку Националном службенику за одобравање у обављању дефинисаних послова пружају **Национални фонд** и **Тело за подршку националном службенику за одобравање**. Улогу Националног фонда у Републици Србији обавља Сектор за управљање средствима Европске уније при Министарству финансија.

Поред набројаних функција, постоје и оперативне структуре које се успостављају у оквиру државне управе корисника ИПА II ради припреме, спровођења и управљања претприступном помоћи ЕУ.

Тело за уговарање у оперативној структури за управљање акционим програмима претприступне помоћи у оквиру ИПА II и у оперативној структури за управљање програмима прекограничне сарадње у оквиру ИПА II налази се у Министарству финансија у оквиру Сектора за уговарање и финансирање програма из средстава Европске уније. Такође, у Министарству финансија основано је и **Тело за сузбијање неправилности и превара у поступању са средствима Европске уније** (*Anti-Fraud Coordination Service AFCOS*) које се налази у оквиру Одсека за сузбијање неправилности и превара у поступању са средствима Европске уније.

У оквиру Министарства за европске интеграције постоји Сектор за програме прекограничне и транснационалне сарадње и сарадњу са органима и организацијама на локалном и регионалном нивоу ради ефикаснијег коришћења фондова, који је именован за **Тело за програме прекограничне сарадње у оперативној структури за управљање програмима прекограничне сарадње у оквиру ИПА II**.

Када је реч о управљању финансијском помоћи ИПА II која је намењена сектору пољопривреде и руралног развоја, постоји посебна оперативна структура коју чини **Управљачко тело у оперативној структури за управљање програмом руралног развоја у области пољопривреде** (ИПАРД II програм), које се налази у Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде у оквиру Сектора за рурални развој, као и **ИПАРД агенција**, која представља орган управе надлежан за аграрна плаћања. У случају Републике Србије, функцију ИПАРД агенције обавља Управа за аграрна плаћања.

Држава корисница ИПА II средстава у обавези је да успостави и **Ревизорско тело** које је потпуно независно од осталих институција у систему. Ревизорско тело спроводи верификацију функционисања система управљања и контроле као и ревизију трансакција и рачуна. Активности Ревизорског тела морају да се спроводе у складу са међународним стандардима ревизије. У Републици Србији је, уредбом Владе од 2. јуна 2011. године, основана **Канцеларија за ревизију система управљања средствима Европске уније**, која обавља активности ревизорског тела.

Да би се адекватно пратиле ефикасност и ефективност спровођења ИПА II, у земљама корисницама успоставља се и одговарајући систем за мониторинг. Европска комисија и земља корисница ИПА II успостављају Одбор за праћење ИПА, као и секторске одборе за праћење. Одбор за праћење ИПА разматра успешност и ефикасност, као и квалитет и усклађеност спровођења планираних акција и њихов допринос остваривању циљева дефинисаних у финансијском споразуму и стратешким документима. Одбор за праћење укључује представнике Европске комисије, Националног ИПА координатора, државних органа који користе средства ИПА II, друге донаторе и међународне финансијске институције, као и организације цивилног друштва. Одбор дефинише предлоге и препоруке за предузимање корективних акција свим релевантним актерима у систему спровођења помоћи ИПА II. Секторски одбори за праћење успостављају се по областима политика или програмима, а по потреби и на секторском нивоу. Ови одбори мере напредак у реализацији акција на основу индикатора, као и напредак у реализацији алоцираних финансијских средстава.

Приликом успостављања система за спровођење помоћи у оквиру ИПА II неопходно је да се обезбеди транспарентна подела надлежности, како би се обезбедило ефикасно спровођење програма у складу са правилима које је одредила Европска комисија. Успостављање система за спровођење помоћи ИПА II је од дугорочне користи за земље кориснице, јер се тако ове државе на најефикаснији начин припремају за коришћење структурних фондова које користе чланице ЕУ.

Инструмент претприступне помоћи ИПА II, осим што подржава припреме за чланство Републике Србије у ЕУ, припрема нашу земљу и за коришћење структурних и кохезионих фондова ЕУ када земља постане чланица ЕУ. Структурни и кохезиони фондови су у поређењу са износом средстава из ИПА II вишеструко обимнији и доступни искључиво државама чланицама ЕУ. Међутим, финансијска средства ИПА II програма, иако ограничена, веома су значајна, пре свега због финансирања имплементације стандарда и политика ЕУ. Такође, искуства нових држава чланица ЕУ показују да су стечена пракса и знање у коришћењу средстава претприступне помоћи од огромног значаја за стварање ефикасног институционалног оквира за управљање и одговарајућих капацитета за коришћење структурних и кохезионих фондова ЕУ када земља постане чланица ЕУ. Основу будућег система за управљање структурним фондовима и Кохезионим фондом ЕУ у земљама кандидатима за чланство чини индиректни (децентрализовани) систем за управљање претприступним фондовима. Имајући у виду механизме коришћења средстава ИПА II на националном нивоу, али и кроз програме прекограничне и транснационалне сарадње, учешће у наведеним програмима је за институције и организације из Републике Србије добар начин припреме за чланство у ЕУ и управљање структурним фондовима.

Република Србија као кандидат за чланство у ЕУ припрема се за кохезиону политику кроз поглавље 22 – Регионална политика и координација структурних инструмената. Поглавље 22 чине оквирне уредбе и уредбе о спровођењу правних тековина ЕУ, а односе се на успостављање и функционисање система за управљање структурним фондовима ЕУ. У припремама за отварање и вођење преговора у поглављу 22 формирана је преговарачка група, коју води Министарство за европске интеграције, а чине је следеће институције: Министарство финансија, Министарство привреде, Министарство за државну управу и локалну самоуправу, Министарство пољопривреде шумарства и водопривреде, Министарство заштите животне средине, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Министарство рударства и енергетике, Министарство трговине, туризма и телекомуникација, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарство одбране, Републички завод за статистику, Секретаријат за законодавство, Републички секретаријат за јавне политике, Канцеларија за ревизију система управљања средствима Европске уније, Канцеларија за сарадњу са цивилним друштвом, Генерални секретаријат Владе, Јединица за социјално укључивање и смањење сиромаштва, Управа за јавне набавке, Републичка комисија за заштиту права у поступку јавних набавки, Служба за управљање кадровима, Аутономна покрајина Војводина, Град Београд, Развојна агенција Србије, Стална конференција градова и општина, Српска асоцијација регионалних развојних агенција, Привредна комора Србије.

Процес преговора у поглављу 22 започет је спровођењем аналитичког прегледа и усклађености законодавства са правном тековином ЕУ у поглављу 22. Експланаторни скрининг је одржан 1. и 2. октобра 2014. године, док је билатерални скрининг одржан 28. и 29. јануара 2015.

Аналитички преглед законодавства је спроведен у следећим областима: релевантни правни оквир; институционални оквир; финансијско управљање и контрола; програмирање; праћење и вредновање и административни капацитети. Једна од кључних препорука са експланаторног скрининга је да се што пре почне са идентификацијом структура за управљање фондовима ЕУ, пре свега имајући у виду континуитет постојећих структура за ИПА фондове.

Као резултат процеса скрининга, Европска комисија је припремила извештај о скринингу, у којем је навела да се Србија тренутно не може сматрати довољно спремном за преговоре о овом поглављу. Комисија је препоручила да се преговори у оквиру овог поглавља отворе онда када се испуни мерило да Србија представи Европској комисији детаљан акциони план који дефинише временски оквир, циљеве и динамику, како би се испунили захтеви који проистичу из Кохезионе политике.

У свом процесу приступања, и Република Хрватска и Црна Гора су имале истоветно мерило за отварање преговора у поглављу 22. Међутим, важно је истаћи да су и Хрватска и Црна Гора као мерила за затварање преговора у поглављу 22 морале да покажу задовољавајуће функционисање ИПА децентрализованог система управљања, посебно у вези са јавним набавкама (Хрватска) и секторе релевантне за имплементацију будућих ЕСИ фондова (Црна Гора). На основу овог искуства Хрватске и Црне Горе, може се очекивати да ефикасно функционисање индиректног система управљања средствима ИПА II у Републици Србији буде од кључног значаја за успешно затварање преговора у поглављу 22 и у случају Републике Србије.

Поред припремљености актера на националном нивоу за коришћење средстава структурних фондова ЕУ када Србија постане чланица ЕУ, од изузетне је важности постојање административних капацитета на регионалном и локалном нивоу. Због тога је неопходно да се у претприступном периоду, коришћењем средстава ИПА II, оспособе и унапреде регионалне и локалне структуре за коришћење средстава из структурних и инвестиционих фондова Европске уније.

1. COMMISSION IMPLEMENTING REGULATION (EU) No 447/2014, on the specific rules for implementing Regulation (EU) No 231/2014 of the European Parliament and of the Council establishing an Instrument for Pre-accession assistance (IPA II), 2 May 2014.
2. Индикативни стратешки документ за Републику Србију за период 2014–2020. године
3. Индикативни стратешки документ за више земаља корисница за период 2014–2020.
4. ИПАРД програм за Републику Србију за период 2014–2020. године (Службени гласник РС број 84/17 од 20. септембра 2017. године)
5. Национални приоритети за међународну помоћ за период 2014–2017. године са пројекцијама до 2020. године (НАД).
6. Национални програм за усвајање правних тековина Европске уније (НПАА)
7. REGULATION (EU) No 231/2014 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL, establishing an Instrument for Pre-accession Assistance (IPA II), 11 March 2014.
8. REGULATION (EU) No 236/2014 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL, laying down common rules and procedures for the implementation of the Union's instruments for financing external action, 11 March 2014.
9. Секторски споразум између Владе Републике Србије и Европске комисије о механизмима примене финансијске помоћи Уније Републици Србији у оквиру Инструмента за претприступну помоћ у области подршке пољопривреди и руралном развоју (ИПАРД)
10. Уредба о управљању програмима претприступне помоћи Европске уније у оквиру инструмента за претприступну помоћ (ИПА II) за период 2014–2020. година
11. Водич кроз Инструмент претприступне помоћи ИПА 2014–2020, група аутора, Европски покрет у Србији, децембар 2014
12. Водич кроз процес програмирања и праћења спровођења ИПА II у Републици Србији за чланице СЕКО механизма, Министарство за европске интеграције, 2017.
13. Закон о потврђивању оквирног споразума између Републике Србије и Европске комисије о правилима за спровођење финансијске помоћи Европске уније Републици Србији у оквиру Инструмента за претприступну помоћ (ИПА II) ["Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 19/2014]

Интернет адресе

- <http://www.mei.gov.rs>
- <http://www.evropa.gov.rs/CBC/PublicSite/Default.aspx>
- <http://sekomehanizam.org/>
- <http://www.cfcu.gov.rs/vest.php?id=466>
- <http://uap.gov.rs>
- https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/instruments/funding-by-country/serbia_en

CIP - Каталогизација у публикацији - Народна библиотека Србије, Београд

341.217(4-672EU)(036)
339.923:061.1EU(036)

СРБИЈА. Министарство за европске интеграције (Београд) Водич за коришћење ЕУ фондова у Србији : ИПА II (2014 - 2020. године) / [аутор Министарство за европске интеграције]. - Београд : Министарство за европске интеграције, 2018 [Београд : Excelsior]. - 39 стр. : граф. прикази ; 21 x 19 cm
Тираж 1.000. -
Библиографија: стр. 39.

ISBN 978-86-84979-73-7
а) Европска унија - Придруживање - 2014-2020 - Водичи б) Европске интеграције - 2014-2020 - Водичи

COBISS.SR-ID 266252812

**ВОДИЧ ЗА
КОРИШЋЕЊЕ
ЕУ ФОНДОВА У
СРБИЈИ**

ИПА II
(2014 – 2020. године)